

SIMON RUTAR — EDEN IZMED PRVIH SODELAVCEV PLANINSKEGA VESTNIKA

NA VISOKIH GORAH

Profesor zgodovine in zemljepisa **Simon Rutar** (1851—1903) je bil plodovit pisec strokovnih knjig in člankov v zadnji četrtini prejšnjega stoletja. Leta 1882 je objavil prvo regionalno zgodovino in geografijo svoje rojstne tolminske dežele. Bil je med prvimi člani Slovenskega planinskega društva, ustanovljenega leta 1893. Že tega leta je v Slovenskem narodu objavil svoj potopis Iz Bohinja čez Komarčo v Sočo, naslednje leto pa v istem časniku planinski članek Črna prst. Te objave dokazujejo, da je bil res že čas, da se ustanovi planinska revija.

Ko je leta 1895 končno začel izhajati Planinski vestnik, je Rutar za prvi letnik napisal članek Črez Ture, ki je izšel v 7. in 9. številki. V letniku 1899 je v 12. številki objavil potopis Iz Bohinja čez Komno v Sočo, vendar je ta prispevek le ponatis članka iz Slov. naroda 1893. Članek Rakovska dolina in Cerkniško jezero pa je objavil v letniku 1900 v 3., 4. in 5. številki. Žal je maja 1903 tragično končal svoje življenje — ob sveči se mu je vnela obleka in je umrl zaradi opeklin.

V njegovi, pred desetimi leti še neurejeni zapuščini v NUK sem našel dokončan planinski članek Na visokih gorah in si oskrbel njegovo fotokopijo. Ne vem, zakaj ga ni objavil; mogoče ga je prehitela smrt. Naj pa bo objavljen na 100-letnico PV, saj je bil najbrž njemu namenjen. Objavljen naj bo brez popravkov, čeprav se je naš knjižni jezik od tedaj zelo spremenil. Članek je Rutar napisal iz opazovanja planšarskega življenja na domačih krnskih planinah, a tudi iz občudovanja Zlatorogovega kraljestva na Komni, ki ga obdajajo vrhovi Tičarice, Kanjavca in Vršaca, nad katerimi kraljuje očak Triglav. Naj bo ta objava tudi v spomin človeku, ki je stal ob zibelki našega planinskega glasila.

Janez Dolenc

Božidar
Jakac:
Simon
Rutar

SIMON RUTAR: NA VISOKIH GORAH

Visoke gore imenujemo tiste, ki se vzdigajo nad mejo drevja in gozdov, torej po naših deželah nad 1600 m. Navadno so mecesni tista drevesa, ki rastejo najvišje gori po nepristopnih obronkih ter se bore z viharjem in plazom za svoje življenje, oklepaje se neplodnih pečij. Nad njimi se le še bomo ruševje oprijema skopih tal po strmih obronkih. Še višje gori se nahajajo planinski pašniki z lepo dišečimi in živo barvanimi planinskimi cveticami. Po njih so postavljene kolibe in staje, v katere zaganjajo planšarji svojo živino v poletnih nevihtah. Sredi staj je postavljena večja, zidana koča, »stan« ali »tamar« imenovana, v kateri pastirji prenočujejo ter »mlekar« sir, maslo in skuto (excoctum, Schotten, Topfen) dela in spravlja v zaklenjene shrambe. Marsikatero teh koč je snežena teža že podrla in samo njeni zidovi molé še po koncu. Še več pa se vidi takih podrtih kolib, v katerih so nekdanji pastirji stražili, ko so še medvedje in volkovi po naših gorah gospodarili ter s svojimi deročimi zobovi nedolžni čedi ovac ali koza pretili.

Najbolj poetična in najbolj znana mej vsemi planinami je postala Komna, odkar je slutni nemški pesnik **Baum-bach** s svojim »Zlatorogom« Triglavovo »visoko pesem« zapel in njegovo slavo po širnem svetu raznesel. Komna se imenuje vsa gorska planota med kranjsko-goriškim mejnim pogorjem na zahodu in grebenom Tičarice na vzhodu, od škrbine Velika vrata pa do gorostasa Kanjavca (2570 m), s katerega se vživa skoro ravno tak razgled, kot s Triglava samega. Pred vsem se vidi ž njega široka skalnata piramida Triglavova, ki se ponosno in gospodujoče vzdigne nad strahovito kamento planoto proti sinjemu nebu. Zlasti pogled na to puščobno planoto mej Kanjavcem, Triglavom, Mišljem

Blesteča zvodljivka

NEŽA MAURER

Skalnat žleb —
navpik kot lestev.

Vabi.

Klini in jeklenice —
belo zlato.

Žled je skoval
krog njih prstane,
ogrlice.

Pozvanjajo, blestijo.

»Za vedno« svistijo
skalnate čipke
v strastnih izdihih
ledenega vetra.

»Za vedno«
zastane noga.